

O'zbekiston Ekologik
partiyasi

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY MAJLISI QONUNCHILIK PALATASI

O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining
Iqlim o'zgarishi oqibatlarini kamaytirish va "yashil" iqtisodiyotga
o'tishni tezlashtirish masalalari bo'yicha komissiyasi

O'zbekiston Ekologik partiyasi fraksiyasi

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" ijtimoiy – iqtisodiy, siyosiy, ilmiy – ommabop jurnal

**“YASHIL IQTISODIYOT VA EKOLOGIK BARQAROR
RIVOJLANISHDA ILG'OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI
SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI”
Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi**

2025-YIL 3-DEKABR

**Republican Scientific–Practical Conference
“CHALLENGES IN DEVELOPING ADVANCED ENGINEERING
SCHOOLS FOR GREEN ECONOMY AND ENVIRONMENTAL
SUSTAINABILITY”**

3 DECEMBER 2025

**Республиканская научно-практическая конференция
«ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПЕРЕДОВЫХ
ИНЖЕНЕРНЫХ ШКОЛ В РАЗВИТИИ ЗЕЛЁНОЙ
ЭКОНОМИКИ И ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ»**

3 ДЕКАБРЯ 2025 ГОДА

10-MAXSUS SON

Toshkent — 2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 102 sahifa.
2025-yil, dekabr*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate

Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor

Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor

Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)

Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)

Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer

Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor

Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)

Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE

Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

OLIY TA'LIMDA EKO-TURIZMNI RIVOJLANTIRISH ORQALI OROLBO'YI HUDUDINING EKOLOGIK BARQARORLIGINI MUSTAHKAMLASH.....	7
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich	
“YASHIL ENERGETIKA” – O‘ZBEKISTONNING YASHIL VA SOG‘LOM KELAJAGI IQTISODIYOTIMIZNING YANGI DRAYVERI.....	10
Abdushukur Hamzayev	
BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISHDA EKOLOGIK MADANIYATNING AHAMIYATI.....	12
Xodjayeva Mohira Mirzaxmadovna	
QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA.....	15
Muxiddin Kalonov	
“YASHIL IQTISODIYOT”GA O‘TISH ASOSIDA “YASHIL O‘SISHNI” TA‘MINLASH: MUOMMO VA YECHIMLAR	19
Makhmudov Nosir Makhmudovich	
YASHIL OBLIGATSIYALAR: IQTISODIY FAOLLIK VA HISOB YURITISHNING DOLZARB MASALALARI	23
Norboy G‘anievich Karimov	
YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISHDA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARI VA TEXNOPARKLARNING AHAMIYATINI AKADEMIK TA‘LIM JIHATIDAN TAKOMILLASHTIRISH.....	26
Sanjarbek Mirzaliyev Maxamatjon o‘g‘li	
INDUSTRIYAL SANOAT EHTIYOJLARIGA MOS, INNOVATSIYALAR YARATISHGA QODIR MUHANDISLARNI TAYYORLASHDA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARI VA “YASHIL” IQTISODIYOT INTEGRATSIYASINING STRATEGIK AHAMIYATI.....	28
Sherzod Qurbonov	
YASHIL BUXGALTERIYA VA YASHIL MOLIYANI RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK DOLZARBLIGI.....	31
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA‘MINLASHDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING IJTIMOY-IQTISODIY TAHLILI	34
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
YASHIL MOLIYAVIY INNOVATSIYALAR VA ULARNING EKOLOGIK INFRATUZILMA MODERNIZATSIYASIDAGI ROLI.....	37
Tursunkulova Gulchiroy Burxonovna	
РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ИНКЛЮЗИИ В ОБЕСПЕЧЕНИИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ДО 2030 ГОДА.....	40
Алимова Азиза Шерзатовна	
SANOATDA YASHIL ENERGIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA MARKETING YONDASHUVLAR.....	46
Abdullaev Elörbek Odiljon o‘gli	
MODA SANOATIDA YASHIL MARKETING VA ISTE‘MOLCHILARNING EKOLOGIK ONGINI RIVOJLANTIRISH.....	50
Ahmadjonova Rayhona Jasurbek qizi	
YASHIL ERP TIZIMLARINING KORXONALARDA BARQAROR RIVOJLANISH VA MARKETING SAMARADORLIGIGA TA‘SIRI	54
Azizov Abdulla Abdisalamovich	
OLIY TA‘LIM MUASSASALARINI INNOVATSION MENEJMENT ASOSIDA YASHIL MARKETINGDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI QO‘LLASH	58
Boltayeva Sitora Mirdjonovna	

HUDUDLARARO IJTIMOY TENGLIKNI TA'MINLASHDA YASHIL MARKETING INSTRUMENTLARINING AHAMIYATI	62
Ibrohimov Baxtrom Bog'dirovich	
OLIY TA'LIMDA YASHIL INNOVATSIYALARNI TARG'IB QILISH ORQALI XORIJIY TALABALAR OQIMINI OSHIRISH	66
Isamuqometov Shukurullo Asotullayovich	
YASHIL INNOVATSIYALAR ASOSIDA AGROMARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH VA MEVA SABZAVOT BOZORIDAGI NARX BARQARORLIGI MODELI	70
Isroilov Abdurashid Abduraxmanovich	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA MIJOZLAR BILAN YASHIL RAQAMLI ALOQALARNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	75
Mirziyodova Gulnozaxon Ayubxon qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI BILIMLARNI BAHOLASH TIZIMLARI VA ULARNING RAQAMLI IQTISODIYOTGA MOSLASHGAN ILG'OR YONDASHUVLARI	78
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA MIJOZLAR BILAN YASHIL RAQAMLI ALOQALARNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	82
Mirziyodova Gulnozaxon Ayubxon qizi	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA SUN'IY TOLALARDAN FOYDALANISHDA BARQAROR TA'MINOT ZANJIRI BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH	85
Raximov Furqat Jalolovich	
TIJORAT BANKLARIDA OMONAT HAJMINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING VOSITALARINING ROLI	89
Raximov Shoxrux Furqatovich	
PAXTA TO'QIMACHILIK KLASTERLARIDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARINI JORIY ETISH VA ULARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH	93
Tadjiev Sa'dulla Muhitdinovich	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORLARIDA YASHIL INNOVATSIYALAR ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA MARKETING STRATEGIYASINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	97
Xudayberganov Jasur Baxodirovich	

YASHIL OBLIGATSIYALAR: IQTISODIY FAOLLIK VA HISOB YURITISHNING DOLZARB MASALALARI

Norboy G'anievich Karimov

iqtisodiyoti fanlari doktori, professor,
TDIU huzuridagi pedagog kadrlarni qayta tayyorlash
va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi direktori

Annotatsiya. Mazkur tadqiqot O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozorida yashil obligatsiyalar va barqaror investitsiya instrumentlarini joriy etishning iqtisodiy ahamiyati, ekologik samaradorlikni oshirishdagi o'rni hamda bandlik va iqtisodiy faollikka ta'sirini o'rganishga bag'ishlangan. ICMA Green Bond Principles, OECD va ISSB standartlari asosida yashil moliyalashtirishning joriy etilishi ekologik loyihalarni shaffof moliyalashtirish, xalqaro investorlar ishonchini kuchaytirish va kapital bozorining chuqurlashuviga xizmat qilishi ta'kidlanadi. IRENA, ILO va Jahon Banki ma'lumotlari asosida qayta tiklanuvchi energiya va ekologik infratuzilma loyihalarining bandlikni oshirish, sanoatni diversifikatsiya qilish va iqtisodiy modernizatsiyani jadallashtirishga ko'rsatadigan ijobiy ta'siri ilmiy asosda yoritilgan. Tadqiqot natijalari yashil obligatsiyalar O'zbekistonning barqaror rivojlanish strategiyasida muhim moliyaviy instrument sifatida shakllanayotganini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: yashil obligatsiyalar, barqaror investitsiya, yashil iqtisodiyot, ESG-hisobot, ISSB, qayta tiklanuvchi energiya, kapital bozori, ekologik investitsiyalar.

Abstract. This study examines the development of green bonds and sustainable investment instruments in Uzbekistan's securities market and evaluates their impact on economic activity, employment, and environmental efficiency. The analysis highlights the importance of implementing international frameworks such as the ICMA Green Bond Principles, OECD guidelines, and ISSB sustainability standards to ensure transparency in financing green projects and strengthen investor confidence. Based on data from IRENA, ILO, and the World Bank, the study demonstrates that investments in renewable energy and environmental infrastructure stimulate job creation, industrial diversification, and technological modernization. The findings indicate that green bonds are emerging as a key financial instrument underpinning Uzbekistan's long-term sustainable development strategy.

Key words: green bonds, sustainable finance, green economy, ESG reporting, ISSB standards, renewable energy, capital market, environmental investment.

Аннотация. Данное исследование посвящено анализу роли зелёных облигаций и инструментов устойчивого инвестирования на рынке ценных бумаг Узбекистана, а также их влиянию на экономическую активность, занятость и экологическую эффективность. В работе подчёркивается значение внедрения международных стандартов ICMA Green Bond Principles, OECD и ISSB для обеспечения прозрачности финансирования экологических проектов и повышения доверия международных инвесторов. На основе данных IRENA, ILO и Всемирного банка показано, что инвестиции в возобновляемую энергетику и экологическую инфраструктуру способствуют созданию рабочих мест, промышленной диверсификации и ускорению экономической модернизации. Результаты исследования подтверждают, что зелёные облигации становятся ключевым финансовым инструментом устойчивого развития Узбекистана.

Ключевые слова: зелёные облигации, устойчивые инвестиции, зелёная экономика, ESG-отчётность, ISSB, возобновляемая энергия, рынок ценных бумаг, экологические проекты.

Global iqtisodiyotda ekologik barqarorlik, iqlim o'zgarishi xavfi va toza energiya manbalariga o'tish jarayonlarining jadallashuvi yashil moliyalashtirish instrumentlarining, xususan, yashil obligatsiyalarning ahamiyatini keskin oshirmoqda. ICMA tomonidan qabul qilingan Green Bond Principles (2021), OECDning barqaror moliya bo'yicha standartlari, shuningdek BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari yashil investitsiyalarni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylantirdi. Ushbu standartlar ekologik loyihalarni moliyalashtirishda shaffoflik, monitoring, hisobotlilik va investorlarga risklarni aniq baholash imkonini beruvchi yagona global me'yorlarni shakllantirdi.

O'zbekiston ham ushbu tendensiyaga mos ravishda "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi – 2030" doirasida qayta tiklanuvchi energiya, chiqindilarni boshqarish, suv resurslari samaradorligi, ekologik transport va past uglerodli infratuzilma loyihalarini moliyalashtirishni ustuvor vazifa sifatida belgiladi. Yashil obligatsiyalar va barqaror investitsiya instrumentlarini joriy etish mamlakatda ekologik muammolarni iqtisodiy mexanizmlar orqali hal qilish, davlat byudjeti bosimini kamaytirish va xususiy kapitalni jalb qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu bilan birga, ushbu instrumentlar kapital bozorining chuqurlashuviga, xavflarni diversifikatsiya qilishga va moliyaviy tizimning barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

IRENA (2023) va World Bank (2023) ma'lumotlariga ko'ra, qayta tiklanuvchi energiya va ekologik infratuzilma loyihalariga yo'naltirilgan investitsiyalar sanoat rivoji, mahalliy ishlab chiqarish zanjirlarining kengayishi, texnologik modernizatsiya va eksport salohiyatining oshishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. ILOning 2024-yilgi hisobotida ta'kidlanishicha, yashil iqtisodiyotga o'tish yuqori malakali, barqaror va uzoq muddatli ish o'rinlari yaratishning eng muhim omillaridan biridir. Bu omillar O'zbekistonning hududiy iqtisodiyotlarida bandlikni oshirish va iqtisodiy faollikni kuchaytirish uchun katta imkoniyat yaratadi.

Yashil obligatsiyalarni amaliyotga joriy etish mamlakatda buxgalteriya hisobini modernizatsiya qilishni, xususan, IFRS 9, shuningdek ISSB (IFRS S1/S2) standartlariga muvofiq ekologik ta'sir ko'rsatkichlari, risklar, tashqi muhitga ta'sir indikatorlari va barqarorlik bo'yicha hisobotlarning xalqaro talablarga mos yuritilishini taqozo etadi. Ushbu standartlar investorlarga aniq, solishtiriladigan va auditi o'tkazilishi mumkin bo'lgan ma'lumotlarni taqdim etadi, bu esa O'zbekiston moliya bozorining global tizimga integratsiyalashuvini tezlashtiradi.

Umuman olganda, O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozorida yashil obligatsiyalarni rivojlantirish – iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshiruvchi, xususiy investitsiyalarni jalb etuvchi, ekologik xavfsizlikni mustahkamlaydigan va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlaydigan strategik moliyaviy mexanizm hisoblanadi. Yashil moliyaviy instrumentlar bozorining kengayishi nafaqat iqtisodiy faollik va bandlikni oshiradi, balki "yashil iqtisodiyot" modeliga o'tishni jadallashtirib, mamlakatning xalqaro moliyaviy bozorlardagi mavqeini mustahkamlaydi.

O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozorida yashil obligatsiyalar va barqaror investitsiya instrumentlarini rivojlantirish mamlakatning ekologik barqarorlik, iqtisodiy modernizatsiya va xalqaro moliyaviy tizim bilan integratsiyalashuv jarayonlarida muhim strategik ahamiyat kasb etadi. ICMA Green Bond Principles, OECD standartlari hamda ISSB (IFRS S1/S2) talablarining joriy etilishi yurtimizda ekologik loyihalarni moliyalashtirishda shaffoflik, mas'uliyat va investorlarga taqdim etiladigan ma'lumotlarning ishonchligini ta'minlaydi. Yashil obligatsiyalar hisobidan jalb qilinadigan resurslar qayta tiklanuvchi energiya, chiqindilarni boshqarish, suv tejankor texnologiyalar, ekologik transport va past uglerodli infratuzilma yo'nalishlarida yirik loyihalarni moliyalashtirish imkonini beradi. IRENA, ILO va Jahon Banki tahlillariga ko'ra, ushbu sohalarga investitsiya yo'naltirilishi sanoatning diversifikatsiyasi, texnologik yangilanish, iqtisodiy faollikning oshishi va bandlikning kengayishiga xizmat qiladi. Shu ma'noda, O'zbekistonda yashil obligatsiyalar bozorining shakllanishi nafaqat ekologik xavfsizlikni ta'minlaydi, balki iqtisodiyotning yangi o'sish nuqtalarini yaratib, xususiy kapitalni jalb qilish imkoniyatlarini kengaytiradi hamda davlat moliyasiga tushadigan yukni kamaytiradi.

Yashil obligatsiyalarni rivojlantirish jarayoni mamlakatda ekologik loyihalarni baholash, monitoring qilish, sertifikatlash va ekologik hisobotlarni yuritish tizimini tubdan modernizatsiya qilishni talab etadi. Bu esa korxonalarda xalqaro buxgalteriya hisobi standartlari, xususan IFRS 9 va ISSB talablari asosida barqarorlik bo'yicha aniq, solishtiriladigan va auditdan o'tadigan ma'lumotlar tayyorlash madaniyatini shakllantiradi. Shu bilan birga, investorlarga qulay muhit yaratish, loyihalarning ekologik natijasini real baholash, yashil loyihalar bo'yicha milliy tasnif (taxonomy)ni ishlab chiqish va ichki kapital bozorining likvidligini oshirish ustuvor vazifalardan hisoblanadi. Xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikda birlamchi emissiyalarni amalga oshirish, yashil loyihalarni tashqi ekspertiza orqali tasdiqlash va elektron ESG-hisobot platformasini yo'lga qo'yish esa ushbu bozorning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, yashil obligatsiyalar O'zbekiston iqtisodiyoti uchun faqat moliyaviy vosita emas, balki ekologik barqarorlikni ta'minlash, iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish va global "yashil iqtisodiyot" modeliga moslashuvni jadallashtiradigan keng qamrovli strategik instrumentdir. Shu asosda mamlakatda yashil obligatsiyalar bozorini kengaytirish, ekologik loyihalar uchun aniq me'yoriy bazani shakllantirish, xalqaro standartlarga mos hisobot tizimini yo'lga qo'yish va investorlarga ishonchli infratuzilma yaratish bo'yicha izchil siyosat yuritilishi O'zbekistonning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga kuchli turtki bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. ICMA. Green Bond Principles. International Capital Market Association, 2021.
2. OECD. Sustainable and Responsible Investment Standards. Paris: OECD Publishing, 2022–2024.
3. IRENA. Renewable Energy and Jobs – Annual Review 2023. Abu Dhabi: International Renewable Energy Agency, 2023.
4. ILO. World Employment and Social Outlook: The Role of Green Transition. Geneva: International Labour Organization, 2024.
5. World Bank. Green Finance and Sustainable Infrastructure in Emerging Markets. Washington D.C.: World Bank Group, 2023.
6. ISSB (IFRS Foundation). IFRS S1 and IFRS S2: Sustainability Disclosure Standards. London: IFRS Foundation, 2023.
7. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi – 2030". Toshkent, 2020.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarorlari. Qayta tiklanuvchi energiya manbalari bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlar (2022–2024). Toshkent.
9. UNDP. Sustainable Finance and Green Investments in Central Asia. New York: United Nations Development Programme, 2023.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 10-maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

ISBN 978-9910-8407-4-6

9 789910 840746